

SOSIAALINEN VERKOSTOANALYYSI DELFOI-PANEELIEN VALINTAMENETELMÄNÄ – tiivistelmä artikkeliluonnoksesta

Lauri Korhonen, Olli Lehtonen & Markku Tykkyläinen
Suswood-projekti
Maantieteen oppiaineryhmä
Joensuun yliopisto

Delfoi-tekniikka on paljon käytetty tulevaisuudentutkimuksen menetelmä, kun tavoitteena on yksiselitteisen ennusteen sijaan erottaa vaihtoehtoisia tulevaisuudenkuvia tai kun tarkasteltava aihe on laaja, epävarmuuksia sisältävä ja monialainen. Menetelmä perustuu asiantuntijatiedon hyödyntämiseen, joten aiheen parhaiten tuntevien asiantuntijoiden löytäminen on lähtökohhta onnistuneelle tutkimukselle. Panelistien valintaperusteisiin ei kuitenkaan ole kiinnitetty riittävästi huomiota. Eräs virhelähteistä on valintojen subjektiivisuus; asiantuntijapaneelia on ollut harkinnanvaraisesti kokoamassa vain tutkimuksen tekijä ja/tai muutamat avaininformantit. Riskinä tässä on valitsijoiden omien intressien tai mielipiteiden vaikutus siihen, keitä Delfoi-paneeliin tulee nimetyksi. Paitsi tiettyjen intressien mahdollinen painottuminen, on subjektiivisissa valinnoissa ongelmana myös se, ettei paneeliin valittujen asiantuntemusta ole arvioitu tai valintamenettelyä paljastettu. Tällöin ei ole varmuutta paneelin edellytyksistä käsitellä aihetta parhaista mahdollisista lähtökohdista.

Suswood-projektissa tutkittiin, miten sosiaalinen verkostanalyysi soveltuu Delfoi-panelistien valintaan, ja miten sillä voidaan ratkoa asiantuntijapaneelien valintaan liittyviä ongelmia. Projektissa kehiteltiin uusi yksinkertainen menetelmä, jolla voidaan välttää panelistien valintaan liittyvä tutkijaperusteinen subjektiivisuus ja perustella yksikäsitteisesti asiantuntijoiden valinta, kun se pohjautuu tiettyihin lähtöolettamuksiin.

Menetelmä pohjautuu sosiaaliseen verkostanalyysiin, jolla voidaan tunnistaa ja tulkita erilaisten toimijoiden välisiä siteitä heidän muodostamassa verkostossa. Suppean subjektiivisuuden ongelma voidaan välttää silloin, kun asiantuntijapanelistien valinta ei pohjautu vain muutamien avaininformanttien näkemykseen vaan koko toimijakenttä eli asiantuntijaverkosto on valitsemassa paneeleita. Asiantuntemuksen arviointi ja painottaminen voidaan suorittaa sosiaalisen verkostanalyysin tunnusluvuilla, jolloin yksittäisen vastaajan asiantuntijuutta mitataan hänen asiantuntija-asemaansa verkostossa kuvaavien tunnuslukujen avulla, kuten esimerkiksi saatujen nimeämisten summana.

Tilastolliset testit osoittavat, että henkilön korkea asiantuntemus (mitattuna saatujen nimeämisten summana) ei takaa sitä, että hän pystyisi nimeämään asiantuntevan paneelin. Toisin sanoen, yksittäiset asiantuntijat eivät tunne riittävän hyvin asiantuntijaverkoston rakennetta ja muiden asiantuntijoiden asemaa tässä verkostossa. Siksi on ymmärrettävää, että yksittäinen asiantuntija ei pysty nimeämään parhaita asiantuntijapaneeleita Delfoi-tutkimuksen käyttöön. Kehitetty menetelmä tarjoaa ratkaisun subjektiivisuuden välttämiseksi ja antaa lisäksi selvät perusteltavissa olevat kriteerit asiantuntijoiden valintaan. Tulokset osoittavat myös, että asiantuntemusta

kuvaavalla tunnusluvulla on merkitystä siihen, kuinka asiantuntijat suhtautuvat metsäalan tulevaisuuden kehitykseen liittyviin väittämiin – enemmän nimeämisiä saaneet asiantuntijat näkivät metsäalan tulevaisuuden tietyiltä osin erilaisena kuin vähemmän nimetyt henkilöt.

Avainsanat: Delfoi-tutkimus, sosiaalinen verkostanalyysi, asiantuntijapaneelit

Lisätietoa menetelmästä ja valmisteilla olevasta artikkelista:

Lauri Korhonen

Maantieteen oppiaineryhmä

Joensuun yliopisto

PL 111

80100 Joensuu

Sähköposti: Lauri.A.Korhonen@Joensuu.fi